

سنجش پایداری محله‌ای شهر کرمان با تأکید بر عملکرد مسئولین محلی مطالعه موردی: شش محله از شهر کرمان

علی اصغر عبدالمهی^۱، یاسر صباحی گراغانی^۲ و مجتبی سلیمانی دامنه^۳
تاریخ وصول: ۱۳۹۵/۱۰/۱۵، تاریخ تایید: ۱۳۹۶/۲/۲۰

چکیده

فرآیند توسعه پایدار در برگیرنده کیفیت اقتصادی، اجتماعی و سرمایه محلی است که اجتماع های محلی را به تولید و بازساخت زندگی هدفمند برای تحقق ابعاد پایداری هدایت می‌کند. یعنی به عبارتی دیگر، محله‌های شهری به‌مثابه کوچکترین واحد سازمان فضایی شهر، در پایداری شهری نقش اساسی ایفا می‌کنند. هدف پژوهش حاضر تحلیل پایداری محله‌های شهر کرمان با تأکید بر عملکرد مسئولین محلی می‌باشد. نوع تحقیق با توجه به هدف؛ کاربردی و از نظر ماهیت و روش از نوع توصیفی و تحلیلی است. اطلاعات و داده‌های موردنیاز با استفاده از روش‌های اسنادی و میدانی (پرسشنامه) در راستای شاخص‌های تحقیق جمع‌آوری شده است. جامعه آماری شامل ۱۵۰ نفر از ساکنین شش محله شهر کرمان که هر محله ۲۵ نفر از ساکنین به‌طور تصادفی با استفاده از تکنیک دلفی انتخاب شدند. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS، آزمون کلموگروف اسمیرنوف و آزمون همبستگی پیرسون و همچنین از مدل آنتروپی برای وزن‌دهی و از مدل VIKOR برای رتبه‌بندی محلات شهر کرمان استفاده شده‌است. یافته‌های تحقیق با توجه به آزمون همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که شش محله شهر کرمان از لحاظ پایداری محلات با تأکید بر عملکرد مسئولین محلی رابطه معناداری بین آنها وجود دارند. در نهایت، براساس تکنیک رتبه‌بندی ویکور، به‌ترتیب محله (محله شهر)، محله (شیخ احمد کافی شمالی)، محله (بداغ آباد)، محله (خیابان سرباز)، محله (شهرک شهرداری) و محله (شهرک شهید رجایی فاز ۲) رتبه‌بندی شده‌اند. به‌طور کلی می‌توان گفت که براساس شاخص پژوهش (اجتماعی، اقتصادی، دسترسی به خدمات، امنیت و رضایت از عملکرد مسئولین)، محله (محله شهر) وضعیت مطلوب‌تری از لحاظ پایداری محلات دارد.

کلیدواژگان: پایداری، محله‌های شهر کرمان، عملکرد، مسئولین محلی، VIKOR

-
۱. استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و عضو هیات علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان، aliabdollahi1313@gmail.com، تلفن: ۰۹۱۷۸۰۹۲۴۰۹
 ۲. دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه شهید باهنر کرمان، Yassersabahi93@yahoo.com، تلفن: ۰۹۳۷۶۱۴۹۱۰۲
 ۳. دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه شهید باهنر کرمان، mojtaba_solaymani71@yahoo.com، تلفن: ۰۹۳۷۸۳۳۶۴۲۹

مقدمه

در گذشته، محله تحت شرایط اقتصادی - اجتماعی زمان خود کارکردی مناسب به‌عنوان سکونتگاه در قالب سلول‌های شهری ارائه می‌داد. در دوران معاصر، گسسته شدن محله‌ها و پیدایش فضاهای جدید شهری با معیارهای بیگانه با فرهنگ بومی، در واقع تبلور فضایی تغییرات مزبور در اوضاع اقتصادی - اجتماعی کشور است (ساسان‌پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۷۴). پیرو تحولات در بافت‌های شهری دوران معاصر و جایگزین شدن بافت‌های شهری جدید (برنامه‌ریزی، طراحی و احداث برای دیگران) به‌جای محیط‌های شهری قدیم، نقش و جایگاه محله‌های شهری از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار شده است. روند شکل‌گیری محله‌های قدیمی که در طول دوره‌ای طولانی شکل گرفته بودند، به‌گونه‌ای بوده است که در پاسخگویی به نیازهای فردی و اجتماعی ساکنین از کارایی لازم برخوردار باشند. اما به‌نظر می‌رسد دگرگونی در عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی شهرها به‌طورعام، و در محله‌ها به‌طور خاص اثرات منفی قابل توجهی بر کارایی آنها در پاسخگویی به نیازهای ساکنین داشته است (عزیزی، ۱۳۸۵: ۳۶). تمرکز توسعه در شهرها و توجه به مفاهیم کالبدی و هندسی صرف و غفلت از اهداف اجتماعی در توسعه، شهرها را با چرخه نامطلوبی از عدم تعادلات اقتصادی اجتماعی و زیست محیطی، روبرو کرده و چالش‌های بی‌سابقه‌ای را مانند فقر، اسکان غیررسمی، تعارضات فرهنگی، نزول کیفیت زندگی از هم گسیختگی‌های اجتماعی، تضعیف نهادهای محله‌ها و غیره فراوری آنها نهاده است (رضویان، ۱۳۸۱: ۲۸). چنان‌که این عامل باعث از هم پاشیدگی و دو شکل شدن محلات می‌شود. از جمله پیامدهای از هم‌پاشیدگی محلات می‌توان به کم‌رنگ شدن احساس تعلق و وابستگی به محل و محله‌ی زندگی، عدم اعتماد متقابل و عدم امنیت اجتماعی اشاره کرد. زمانی که این عوامل در یک محله از بین روند، پایداری اجتماعی محله را به‌مخاطره می‌اندازد؛ به صورتی که در محلات و مناطق مسکونی جدید، اکثر ویژگی‌های محلات قدیم از بین رفته و همزیستی‌های اجتماعی و اقتصادی مردم، جایگزین هم‌نشینی‌های قومی - مذهبی و همگونی‌های کلیه‌ی شئون زندگی اجتماعی گردیده است (معصومی، ۱۳۸۹: ۲۶). در مواجهه با رشد مشکل‌آفرین شهرها، رویکردهای مختلف برنامه‌ریزی به‌دنبال راه‌حل‌های واقع‌بینانه توسعه شهری هستند و با توجه به نقش برنامه‌ریزی محله‌ای در هدایت و مدیریت شهرهای بزرگ، بار دیگر توجه فزاینده‌ای بر روی محله‌گرایی مشاهده می‌گردد. در واقع هر نوع تغییر در ساختار و کارکرد محله‌های شهری و یا تغییر در محتوا و شکل زندگی محله‌ای در شهر ارتباط مستقیمی با حیات کلی شهر دارد (Flanagan, 1993: 119). این سکونتگاه‌ها می‌توانند احساس هویت و تعلق به محیط را در بین ساکنان گسترش دهند. این احساس می‌تواند روح مشارکت را در میان شهروندان گسترش دهد تا به بهبود محیط زندگی خود اقدام کنند. در مراسم و مناسبت‌های مختلف شرکت کرده و در غم‌ها و شادی‌های همدیگر شریک باشند (احمدزاده، ۱۳۸۱: ۱۵). محله‌های شهری بافت و برش تفکیک‌ناپذیری از شهر هستند؛ واقعیتی اجتماعی که در تمام شهرها وجود دارند؛ به‌گونه‌ای که شکل‌گیری هویت محله‌ای، اقتصاد محلی، ایمنی، توسعه فضایی و کالبدی و تحکیم روابط اجتماعی، با پایداری محله‌های شهری ارتباط می‌باید (توکلی‌نیا و استادسیسی، ۱۳۸۸: ۲۹). بنابراین، توجه به این ساختار در سازمان فضایی شهرها بسیار مهم و ارزشمند است (محمدی، ۱۳۸۱: ۱۵۴). در واقع برای دستیابی به شهرهای پایدار قبل از هر چیز محلات پایدار لازم است، زیرا محلات به‌عنوان کوچکترین واحد تقسیمات شهری، اندام‌های سازنده شهر محسوب می‌شوند. مسئولان و

مدیران با توجه به وظایفی که در سطح محلات برعهده دارند با انجام وظایف خود به صورت مطلوب می‌توانند در پایداری محله تأثیرگذار باشند. در این راستا شهر کرمان به دلایلی همچون مهاجرت‌های بی‌رویه، توسعه ناموزون و ناهنجار فیزیکی و جمعیتی، توسعه افقی و بی‌رویه شهر، مشکلات محتوایی طرح‌های شهر و ضعف عملکرد مدیریت شهری، شاهد آشفتگی و نابسامانی در محلات هستیم و آن‌ها از پویایی و سرزندگی و توسعه پایدار باز داشته است و روز به روز به مشکلات محلات شهر کرمان افزوده می‌شود. در این زمینه توجه به محلات شهر به‌عنوان پایه و اساس شهر می‌تواند از بسیاری مشکلات موجود به‌کاهد.

هدف پژوهش حاضر، تحلیل پایداری محله‌های شهر کرمان با تأکید بر عملکرد مسئولین محلی است. براساس هدف مورد نظر سؤالی که در این رابطه مطرح می‌شود این است: آیا محلات شهر کرمان در راستای پایداری با تأکید بر عملکرد مسئولین حرکت کردند؟

در زمینه پایداری محلات تحقیقات داخلی و خارج زیادی انجام گرفته است که در ذیل به نمونه‌هایی از آن اشاره می‌کنیم و درباره محلات شهری تحقیقات زیادی در داخل و خارج کشور انجام شده که به‌طور مختصر در ذیل به آنها اشاره می‌کنیم:

احمدی و توکلی، ۱۳۹۵، در مقاله‌ای تحت‌عنوان «ارزیابی و سنجش وضعیت پایداری محله‌ها در شهر سردشت»، به این نتیجه رسیدند میزان پایداری محله‌های شهر سردشت از نظر ساکنان با میانگین (۲/۶۶) پایین‌تر از حد میانه‌ی پاسخ‌ها است و در حد مطلوبی قرار ندارد. همچنین بین محل‌های مختلف این شهر به لحاظ برخورداری از شاخص‌های توسعه، نابرابری و اختلاف وجود دارد.

بزی و همکاران، ۱۳۹۱، در مقاله‌ای تحت‌عنوان «ارزیابی شاخص‌های پایداری محله‌های مسکونی مطالعه موردی: شهر مأمونیه - استان مرکزی» به این نتیجه رسیدند میزان پایداری محلات شهر مأمونیه پایین‌تر از حد متوسط (۳) ارزیابی شده است. از بین محلات مورد مطالعه، تنها دو محله مأمونیه و آسیابک از وضعیت پایداری، مطلوبی برخوردار بودند. همچنین بین محلات شهر مأمونیه از نظر برخورداری از شاخص‌های پایداری تفاوت معناداری وجود دارد.

موسوی و همکاران، ۱۳۹۳، در مقاله‌ای تحت‌عنوان «سنجش میزان پایداری محله‌های شهری با استفاده از HDI و تکنیک پهنه‌بندی موریس (نمونه موردی شهر ملایر)»، به این نتیجه رسیدند که تفاوت زیادی در ضریب پایداری بین محله‌های این شهر وجود دارد. به‌طوری که از مجموع ۲۳ محله، فقط ۷ محله یعنی کمتر از یک‌سوم محله‌های شهر در وضعیت پایدار هستند و در دامنه ۰/۷۱-۱ قرار دارند و ۸ محله دارای وضعیت نیمه‌پایدار با دامنه ۰/۷۰-۰/۴۱ و بقیه محله‌ها در گروه ناپایدار در دامنه ۰/۴۰-۰ مورس قرار می‌گیرند.

موحد و همکاران، ۱۳۹۳، در مقاله‌ای تحت‌عنوان «تحلیل و ارزیابی سنجش‌های پایداری محله‌های شهر ماکو (با استفاده از تکنیک‌های آماری)» به این نتیجه رسیدند شاخص‌های تلفیقی ضریب پایداری بین محلات این شهر متفاوت بوده به‌طوری که از ۱۴ محله، دو محله در گروه پایدار ایده‌آل، چهار محله در گروه پایدار قوی، سه محله نیمه پایدار، سه محله پایدار ضعیف و دو محله در گروه ناپایدار قرار دارند.

کاظمیان و همکاران، ۱۳۹۰، در مقاله‌ای تحت‌عنوان «ارزیابی عملکرد مدیریت شهری در پایداری محله‌ای ناحیه دو شهرداری منطقه ۴ تهران (محله‌های مجیدیه، شمس‌آباد و کالاد)» به این نتیجه رسیدند مدیریت شهری در پایداری

ناحیه دو شهرداری منطقه چهار تهران با ضریب تعیین ۰/۵۱۱ به صورت معناداری تأثیرگذار بوده است. همچنین عملکرد مدیریت شهری در بُعد عملکردی با ۳۴/۴ درصد بیشترین تأثیر و در بُعد عملکرد اقتصادی با ۶/۳ درصد کمترین تأثیر را در پایداری کلی ناحیه داشته است.

مبانی نظری

مفهوم پایداری

پیدایش مفهوم پایداری در دهه ۱۹۷۰ را می‌توان نتیجه آگاهی تازه‌ای نسبت به مسائل جهانی محیط‌زیست و توسعه دانست که به نوبه خود تحت تأثیر عواملی همچون نهضت‌های زیست‌محیطی دهه ۶۰، انتشار کتاب‌هایی مانند محدودیت‌های رشد، کنفرانس سازمان ملل در مورد محیط‌زیست و توسعه در سال ۱۹۷۲، اجلاس ریو و دستور کار ۲۱ قرار گرفته بود (بحرینی و مکنون، ۱۳۸۰: ۴۲). کلمه «پایدار» از زمانی مورد استفاده قرار گرفت که بحث به کار گرفتن و مدیریت منابع قابل تجدید مانند جنگل و منابع غذایی دریایی، به شرطی که منابع آینده این زمینه‌ها صدمه نیند مورد توجه قرار گرفت. طرفداران این نظریه آن را چنین تعریف کرده‌اند: نگهداری از اوضاع موجود شرایط اکولوژیکی که لازمه تأمین سطح قابل قبولی از رفاه زندگی انسانی در شهرها باشد و همچنین در نظر گرفتن شرایط زندگی نسل آینده نیز، مورد نظر باشد (عزیزی، ۱۳۸۵). موفقیت در پایداری دارای سه رکن است: پیشرفت همگام اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی (ایوانس و همکاران، ۱۳۹۰: ۵۵).

محلّه

محلّه قسمتی از یک شهر، روستا و مانند آنهاست که معمولاً با خیابان‌ها و کوچه‌های فرعی و یا با بناهای خاص و یا داشتن خصوصیتی از قسمت‌های دیگر ممتاز می‌شود (انوری، ۱۳۸۳: ۱۵). محلّه یکی از مهمترین و اساسی‌ترین تقسیمات کالبدی شهر و از کهن‌ترین میراث‌های شهرنشینی به‌شمار می‌رود که در گذشته در ساختار فضایی - کالبدی شهرها، کارکردها و نقش‌های مهمی برعهده داشته و توانسته حضور خود را تا زمان معاصر عینیت بخشد (محمدی، ۱۳۸۱: ۱۵۳-۱۶۹). لینچ^۱ محلّه را در قالب عناصر پنج‌گانه راه، گره، نشانه، محلّه و لبه دیده و از محلّه تعریف مشخصی ارائه می‌کند. به اعتقاد وی، محلّه منطقه وسیعی است که به دلیل برخورداری از برخی خصوصیات مشترک و خاص قابل شناسایی است. به گونه‌ای که فرد به‌طور ذهنی ورود به آن را حس می‌کند (چپ من، ۱۳۸۴: ۱۹۰). محلّه می‌تواند از نظر ابعاد مختلف تعریف شود. برای مثال، محلّه از نظر اداری با دیوار، راه و یا مرزهای تعیین شده و مشخص؛ از نظر اجتماعی، با ادراک ساکنین محلی؛ از نظر عملکردی، با حوزه‌های خدمات محلی؛ از نظر زیست محیطی، با خصوصیات ترافیکی، کیفیت و امنیت، و بالاخره از نظر زیبایی، با داشتن ویژگی‌های مشخص یا عمر و سن تعریف می‌شوند (Barton, 2003: 16). طرح ابنز هاوارد (Howard Ebenezer) با عنوان باغ شهرهای فردا، طرح

1. Lynch

کلرنس پری (C. Perry) و کلرنس‌اشتاین (C. Stein)، طرح رادبرن (Rad Burn)، طرح فرانک لویدرایت (F. L. Right) در زمینه محله‌های مسکونی و نظریات لوئیس مامفورد (I. Mumford) و جین جیکوبز (J. Jacobs) به نحوی حکایت از محله‌ای دارد که رفت و آمد وسایل نقلیه در آن محدود است. مناظر طبیعی و زیبایی‌های محیطی در آن جایگاه ویژه‌ای دارند. کل نیازمندی‌های عمومی محله، مانند مرکز خرید، مدرسه، اماکن مذهبی و ورزشی، تأسیسات بهداشتی و درمانی در آن تأمین شده است (شیعه، ۱۳۸۴: ۳۸۰-۳۶۵).

توسعه پایدار محلی

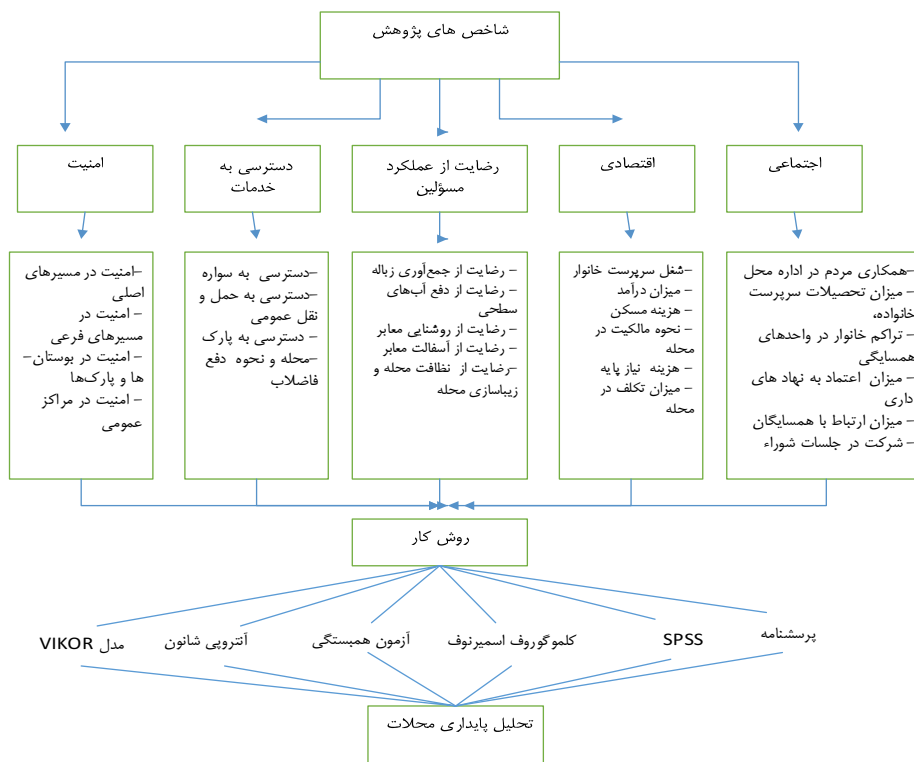
برنامه‌ریزی شهری پایدار بر این اصل استوار است: فضای یک شهر، در درون محله شکل می‌گیرد و بر پایه آن تدام پیدا می‌کند. توسعه پایدار کوچکترین پاره شهری، توسعه پایدار محلی است. توسعه پایدار در مقیاس محله به معنای ارتقای کیفیت زندگی در آن و شامل همه ویژگی‌ها و اجزای زیست‌محیطی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی بدون ایجاد مانعی برای نسل آینده است (هودسنی، ۱۳۸۴: ۲۰). دو عامل مهم نیل به توسعه در مقیاس محلی یکی توجه به نقش و اهمیت حکومت محلی و دیگری مقوله مشارکت شهروندان در اجرای تصمیمات است. "ویلز" اعتقاد دارد حکومت محلی عهده‌دار انتخاب و تصمیم‌گیری در مورد ارزش‌های اجتماع محلی در اتخاذ تصمیماتی است که مستقیماً پایداری شهرها را از لحاظ اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین بهترین نقطه شروع حرکت به سوی پایداری محسوب می‌گردند. یقیناً تمام حاکمان عمیقاً به ارزش دموکراسی محلی آگاهی و باور دارند. دموکراسی محلی در دست‌یابی به پایداری در شهرها نقشی مهم ایفا می‌کند (Willis, 2006: 13). با این مقدمه، نظریه توسعه‌ی محله‌ای پایدار^۱ در چند دهه‌ی اخیر تفکر نوینی در شیوه‌ی توسعه‌ی محلات شهری ارائه کرده است. غالباً اصلاحات دیگری نیز به این مفهوم اشاره دارد؛ از جمله توسعه‌ی سبز^۲، محیط مصنوع پایدار^۳، اجتماع سبز^۴، جوامع پایدار^۵، جامعه‌ی سالم^۶.

مدیریت محله

می‌توان گفت مدیریت محله، رویکردی است که اجتماعات محلی و ارائه دهندگان خدمات را قادر می‌سازد تا با یکدیگر برای خدمات‌رسانی در سطح محله و کیفیت زندگی همکاری کنند. این کار از طریق تأمین خدمات محلی و ایجا حس مسئولیت‌پذیری بیشتر مسئولین انجام می‌گیرد. این نوع مدیریت فرآیندی است که هر محله را به‌عنوان موجودیت منحصر به‌فرد می‌شناسد؛ و این امر را امکان‌پذیر می‌سازد تا جمعیتی که در محله زندگی، کار یا خدمات‌رسانی می‌کنند، نقاط قوت خود را تقویت کرده و به مقابله با چالش‌های جدید بپردازد

1. Sustainable community development
2. Green development
3. Sustainable built environment
4. Green community
5. Sustainable society
6. Healthy society

(Report of the Local Services and Community Safety, 2011: 7)

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش، منبع: نگارندگان، ۱۳۹۵

داده و روش پژوهش

با توجه به هدف اصلی پژوهش، روش تحقیق عمدتاً توصیفی و تحلیلی و با هدف کاربردی می‌باشد. در این پژوهش برای تحلیل پایداری محله‌های شهرکرمان با تأکید بر عملکرد مسئولین محلی از ابعاد و شاخص‌های (اجتماعی، اقتصادی، دسترسی به خدمات، امنیت و رضایت از عملکرد مسئولان) استفاده شده است. جمع‌آوری داده‌ها از دو طریق انجام شده: ۱. روش کتابخانه‌ای (مقالات، مجلات، کتاب‌ها، گزارش‌ها) داده‌های اطلاعات موردنیاز در زمینه محلات پایدار شناسایی و به آنها پرداخته شد؛ ۲. از روش پیمایشی برای دریافت اطلاعات کمی پژوهش از طریق پرسشنامه براساس شاخص‌های استخراج شده (اجتماعی، اقتصادی، دسترسی به خدمات، امنیت و رضایت از عملکرد مسئولان) استفاده شده است. در تحقیق حاضر، برای محاسبه حجم نمونه از تکنیک دلفی استفاده شد و جامعه آماری در محلات مورد مطالعه، ۱۵۰ نفر از ساکنان شش محله، محله شهرک شهید رجایی فاز ۲، محله شیخ احمد کافی شمالی، محله محله شهر، محله شهرک شهرداری، محله بداغ‌آباد و محله خیابان سرباز که ۲۵ نفر در هر محله به‌طور تصادفی انتخاب شده‌اند. همچنین در این پژوهش روش تجزیه و تحلیل اطلاعات بر اساس روش‌های آمار توصیفی و استنباطی می‌باشد. برای این امر از نرم‌افزار آماری SPSS استفاده شده است. جهت تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری، آزمون کلموگوروف اسمیرنوف و آزمون همبستگی پیرسون و همچنین از تکنیک آنتروپی جهت وزن‌دهی و برای رتبه‌بندی محلات شهری کرمان از تکنیک (VIKOR)، بهره گرفته شده است.

جدول ۱: ابعاد و شاخص‌های به‌کار رفته در پژوهش حاضر

شاخص‌ها	زیرشاخص‌ها
اجتماعی	همکاری مردم در اداره محل (مشارکت)، میزان تحصیلات سرپرست خانواده، تراکم خانوار در واحدهای همسایگی، میزان اعتماد به نهاد های اداری، میزان ارتباط با همسایگان و شرکت در جلسات شوراه
اقتصادی	شغل سرپرست خانوار، میزان درآمد، هزینه مسکن، نحوه مالکیت در محله، هزینه نیاز پایه و میزان تکلف در محله
دسترسی به خدمات	دسترسی به سواره، دسترسی به حمل و نقل عمومی، دسترسی به پارک محله و نحوه دفع فاضلاب
امنیت	امنیت در مسیرهای اصلی، امنیت در مسیرهای فرعی، امنیت در بوستان‌ها و پارک‌ها و امنیت در مراکز عمومی
رضایت از عملکرد مسئولین	رضایت از جمع‌آوری زباله، رضایت از دفع آب‌های سطحی، رضایت از روشنایی معابر، رضایت از آسفالت معابر و رضایت از نظافت محله و زیباسازی محله

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۵

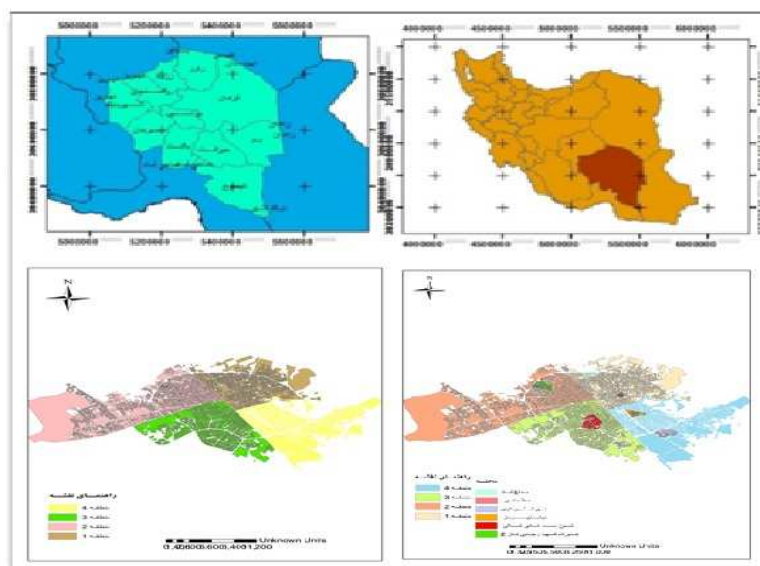
تکنیک ویکور

اپریکویک^۱ و تزنگ^۲ در سال ۱۹۹۸ تکنیک ویکور را به‌منظور بهینه‌سازی سیستم‌های تصمیم‌گیری چن شاخصه پیچیده توسعه دادند (Opricovic & Tezing, 2004: 45). روش مذکور ابزار بسیار مفیدی در تصمیم‌گیری‌های چند شاخصه است که می‌تواند بهترین گزینه را از میان مجموعه‌ای از راه‌حل‌های ممکن انتخاب کند به طوری که راه‌حل پیشنهادی نزدیک به راه‌حل بهینه است. این روش در مواقعی که در آن تصمیم گیرنده قادر نیست به روشنی اولویت خود را در آغاز طراحی یک سیستم تعیین کند، بسیار کارآمد است (Sayadi et al, 2009: 2257).

محدوده مورد مطالعه

شهرستان کرمان با وسعت حدود ۴۰۱،۴۵ کیلومترمربع معادل ۲۴/۳۹ درصد مساحت استان را به خود اختصاص داده است و در شمال‌شرقی استان یکی از مهم‌ترین شهرستان‌های استان کرمان محسوب می‌گردد از شمال به خراسان جنوبی، از شرق به کویر لوت، از غرب به رفسنجان و از جنوب به بم منتهی می‌گردد این شهرستان دارای ۱۳ مرکز شهری، ۶ بخش، ۱۶ دهستان، ۵۵۸ آبادی دارای سکنه می‌باشد. شهر کرمان، مرکز استان و همچنین بین ۵۶ درجه و ۵۸ دقیقه تا ۵۷ درجه و ۹۰ دقیقه طول شرقی و ۳۰ درجه و ۱۴ دقیقه تا ۳۰ درجه و ۱۹ دقیقه عرض شمالی، در ارتفاع ۱۷۵۵ متری از سطح دریا واقع شده است. مساحت این شهر ۷۶۴۴ هکتار بوده و در فاصله ۱۰۶۰ کیلومتری جنوب شرق شهر تهران در یک موقعیت پایکوهی قرار دارد. در حال حاضر، شهر کرمان جمعیتی بالغ بر ۴۹۸۶۲۵ نفر و دارای ۴ منطقه شهری، ۱۳ ناحیه و ۴۹ محله می‌باشد. محله، محله شهر و بداغ آباد در منطقه یک کرمان، محله شهرک شهید رجایی فاز دو در منطقه دو شهری کرمان، محله شیخ‌احمد کافی در منطقه سه شهری کرمان، محله خیابان سرباز و شهرک شهرداری در منطقه چهار شهری کرمان قرار دارند.

1. Opricovic
2. Tezing

شکل ۲: نقشه محدوده مورد مطالعه

یافته‌های تحقیق

آزمون کلموگوروف اسمیرنوف

در جدول ذیل جهت تعیین نوع آزمون در تحلیل داده‌های مورد بحث تحقیق و استخراج نتایج حاصله، نرمال بودن ابعاد اصلی تحقیق مورد سنجش قرار گرفته است.

جدول ۲: نتایج آزمون کلموگوروف اسمیرنوف

تعداد جامعه نمونه: ۱۵۰، $sig < 0.05$			
نتیجه آزمون	سطح معناداری	آماره آزمون	ابعاد پایداری محله
نرمال	۰/۰۱۰	۰/۵۸۴	بعد اجتماعی
نرمال	۰/۰۱۵	۰/۵۴۱	بعد اقتصادی
نرمال	۰/۰۳۷	۰/۵۵۵	بعد دسترسی به خدمات
نرمال	۰/۰۰۲	۰/۶۵۵	بعد امنیت
نرمال	۰/۰۰۱	۰/۵۹۶	بعد رضایت از عملکرد مسئولان

منبع: یافته‌های میدانی محقق، ۱۳۹۵

هنگام بررسی نرمال بودن داده‌ها ما فرض صفر مبتنی بر اینکه توزیع داده‌ها نرمال است را در سطح خطای ۰/۰۵ تست می‌کنیم. بنابراین اگر آماره آزمون بزرگتر مساوی ۰/۰۵ بدست آید، در این صورت دلیلی بر رد فرض صفر مبتنی بر اینکه داده نرمال است، وجود نخواهد داشت. به عبارت دیگر توزیع داده‌ها نرمال خواهد بود. برای آزمون نرمالیت فرض‌های آماری به صورت زیر تنظیم می‌شود:

H_0 : توزیع داده‌های مربوط به هر یک از متغیر نرمال است.

H_1 : توزیع داده‌های مربوط به هر یک از متغیرها نرمال نیست.

تحلیل همبستگی بین ابعاد

(اجتماعی، اقتصادی، دسترسی به خدمات، امنیت و رضایت از عملکرد مسئولان) و پایداری محله: پس از تحلیل توصیفی داده‌ها و متغیرهای تحقیق و کسب آگاهی درباره چگونگی و وضعیت ساکنان محلات برحسب متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق؛ در این بخش به بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل با میزان پایداری محله پرداخته می‌شود.

تحلیل همبستگی بین شاخص‌ها و متغیرهای بعد اجتماعی و پایداری محله

در تحلیل رابطه‌ای از روش «همبستگی پیرسون» استفاده گردید. از این‌رو هدف تعیین رابطه معنادار بین میزان پایداری محله و مؤلفه‌های اجتماعی ساکنان محلات در جهت پایداری محله می‌باشد. بدین منظور در بعد اجتماعی از پنج مؤلفه همکاری مردم در اداره محل (مشارکت)، میزان تحصیلات سرپرست خانواده، تراکم خانوار در واحدهای همسایگی، میزان اعتماد به نهادهای اداری، میزان ارتباط با همسایگان و شرکت در جلسات شورا محلی، میانگین‌گیری از آنها اقدام گردید. از ترکیب آنها شاخص ترکیبی پایداری محله در بعد اجتماعی به دست آمد. نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون در (۳) نشان می‌دهد که بین شاخص اجتماعی با میزان پایداری محلات در محلات شهر کرمان رابطه معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$ و همبستگی $0/355$). این رابطه مثبت متوسط است. یعنی هر چه میزان بعد اجتماعی در بین ساکنان محلات بالاتر باشد بر میزان پایداری محلات نیز افزوده می‌شود.

جدول ۳: بررسی رابطه بین دو متغیر اجتماعی و پایداری محله			
		میزان پایداری محله	اجتماعی
میزان پایداری محله	Pearson Correlation	1	.355**
	Sig. (2-tailed)		.002
	N	150	150
اجتماعی	Pearson Correlation	.355**	1
	Sig. (2-tailed)	.002	
	N	150	150

باتوجه به اینکه بعد اجتماعی از ترکیب مؤلفه‌هایی چون مؤلفه همکاری مردم در اداره محل (مشارکت)، میزان تحصیلات سرپرست خانواده، تراکم خانوار در واحدهای همسایگی، میزان اعتماد به نهادهای اداری، میزان ارتباط با همسایگان و شرکت در جلسات شورا محلی، تشکیل شده است. میزان همبستگی هر یک از مؤلفه‌ها با پایداری محلات هم مشخص گردید که از این حیث مطابق جدول (۴) در هر چهار منطقه بین پایداری محله با همه مؤلفه‌های رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

جدول ۴: میزان همبستگی بین مؤلفه‌های بعد اجتماعی و میزان پایداری محله تفکیک محلات

شرکت در جلسات شورا محلی	میزان ارتباط با همسایگان	میزان اعتماد به نهاد های اداری	تراکم خانوار در واحد های همسایگی	میزان تحصیلات سرپرست خانواده	همکاری مردم در اداره محل (شارمت)	ضرب	محله
۰/۶۲۷	۰/۴۵۲	۰/۵۱۴	۰/۲۲۴	۰/۵۵۸	۰/۴۴۰	همبستگی پیرسون	شهرک شهید رجایی فاز ۲
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	Sig(2-tailed)	
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	N	
۰/۴۹۴	۰/۳۲۵	۰/۶۴۶	۰/۲۵۵	۰/۴۰۵	۰/۳۳۳	همبستگی پیرسون	شیخ احمد کافی شمالی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	Sig(2-tailed)	
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	N	
۰/۵۷۷	۰/۵۵۵	۰/۵۸۴	۰/۴۴۵	۰/۵۱۷	۰/۳۴۷	همبستگی پیرسون	محله شهر
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	Sig(2-tailed)	
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	N	
۰/۵۳۴	۰/۳۵۵	۰/۴۹۷	۰/۵۲۴	۰/۲۴۵	۰/۶۸۷	همبستگی پیرسون	شهرک شهرداری
۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	Sig(2-tailed)	
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	N	
۰/۴۳۱	۰/۳۳۷	۰/۴۹۷	۰/۴۲۸	۰/۳۳۰	۰/۳۳۲	همبستگی پیرسون	بداغ آباد
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	Sig(2-tailed)	
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	N	
۰/۵۴۴	۰/۳۵۵	۰/۶۹۷	۰/۴۲۸	۰/۵۳۰	۰/۳۸۶	همبستگی پیرسون	خیابان سرباز
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	Sig(2-tailed)	
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	N	

منبع: یافته‌های میدانی و محاسبات محقق: ۱۳۹۵

تحلیل همبستگی بین شاخص‌ها و متغیرهای بعد اقتصادی و پایداری محله

هدف تعیین رابطه معنادار بین میزان پایداری محله و مؤلفه‌های اقتصادی ساکنان محلات در جهت پایداری محله می‌باشد، بدین منظور در بعد اقتصادی از شش مؤلفه شغل سرپرست خانوار، میزان درآمد، هزینه مسکن، نحوه مالکیت در محله، هزینه نیاز پایه و میزان تکلف در محله، میانگین‌گیری از آنها اقدام گردید. از ترکیب آنها شاخص ترکیبی پایداری محله در بعد اقتصادی به دست آمد. نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون در جدول (۵) نشان می‌دهد که بین شاخص اقتصادی با میزان پایداری محلات در محلات شهرکرمان رابطه معنی‌داری وجود دارد ($P < ۰/۰۵$) و همبستگی ($۰/۳۰۰$). این رابطه مثبت متوسط است. یعنی هر چه میزان بعد اقتصادی در بین ساکنان محلات بالاتر باشد بر میزان پایداری محلات نیز افزوده می‌شود.

جدول ۵: بررسی رابطه بین متغیر اقتصادی و میزان پایداری محله

		میزان پایداری محله	اقتصادی
میزان پایداری محله	Pearson Correlation	1	.300**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	150	150
اقتصادی	Pearson Correlation	.300**	1
	Sig. (2-tailed)	.002	
	N	150	150

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۵

باتوجه به اینکه بعد اقتصادی از ترکیب مؤلفه‌هایی چون شغل سرپرست خانوار، میزان درآمد، هزینه مسکن، نحوه مالکیت در محله، هزینه نیاز پایه و میزان تکلف در محله، تشکیل شده است. میزان همبستگی هر یک از مؤلفه‌ها با پایداری محلات هم مشخص‌گردید که از این حیث مطابق جدول (۶) در هر شش محله بین پایداری محله با همه مؤلفه‌های رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

جدول ۶: میزان همبستگی بین مؤلفه‌های بعد اقتصادی و میزان پایداری محله به تفکیک محلات

میزان تکلف در محله	هزینه نیاز پایه	نحوه مالکیت در محله	هزینه مسکن	میزان درآمد	شغل سرپرست خانوار	ضریب	محله
۰/۳۸۶	۰/۴۲۲	۰/۴۵۰	۰/۴۲۰	۰/۴۳۰	۰/۴۹۶	همبستگی پیرسون	شهرک شهید رجایی فاز ۲
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	Sig(2-tailed)	
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	N	
۰/۴۱۰	۰/۳۲۲	۰/۳۵۰	۰/۳۲۲	۰/۳۲۵	۰/۴۱۶	همبستگی پیرسون	شیخ احمد کافی شمالی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	Sig(2-tailed)	
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	N	
۰/۳۷۴	۰/۳۴۵	۰/۳۳۳	۰/۳۲۲	۰/۳۵۶	۰/۳۷۸	همبستگی پیرسون	محله شهر
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	Sig(2-tailed)	
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	N	
۰/۴۵۶	۰/۴۲۳	۰/۴۷۶	۰/۴۴۴	۰/۴۶۴	۰/۴۱۷	همبستگی پیرسون	شهرک شهرداری
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	Sig(2-tailed)	
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	N	
۰/۴۳۶	۰/۴۱۳	۰/۴۶۶	۰/۴۳۳	۰/۳۵۵	۰/۳۱۵	همبستگی پیرسون	بداغ آباد
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	Sig(2-tailed)	
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	N	
۰/۴۸۶	۰/۴۹۳	۰/۴۵۶	۰/۴۳۴	۰/۴۶۴	۰/۴۳۷	همبستگی پیرسون	خیابان سرباز
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	Sig(2-tailed)	
۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	N	

منبع: یافته‌های میدانی و محاسبات محققین: ۱۳۹۵

تحلیل همبستگی بین شاخص‌ها و متغیرهای بعد دسترسی به خدمات و پایداری محله نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون جدول شماره (۷)، نشان می‌دهد که بین شاخص دسترسی به خدمات با میزان پایداری محلات در محلات شهرکرمان رابطه معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$ و همبستگی $0/352$). این رابطه مثبت متوسط است. یعنی هر چه میزان بعد دسترسی به خدمات در بین ساکنان محلات بالاتر باشد بر میزان پایداری محلات نیز افزوده می‌شود.

جدول ۷: بررسی رابطه بین دو متغیر دسترسی به خدمات و پایداری محله

		میزان پایداری محله	دسترسی به خدمات
میزان پایداری محله	Pearson Correlation	1	.352**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	150	150
دسترسی به خدمات	Pearson Correlation	.352**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	150	150

باتوجه به اینکه بعد دسترسی به خدمات از ترکیب مؤلفه‌هایی چون مؤلفه دسترسی سواره، دسترسی به حمل و نقل عمومی، دسترسی به پارک‌های محله و نحوه دفع فاضلاب تشکیل شده است. میزان همبستگی هر یک از مؤلفه‌ها با پایداری محلات هم مشخص‌گردید که از این حیث مطابق جدول (۸) در هر شش محله بین پایداری محله با همه مؤلفه‌های رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

جدول ۸: میزان همبستگی بین مؤلفه‌های بعد دسترسی به خدمات و پایداری محله به تفکیک محلات

محله	ضریب	دسترسی به سواره	دسترسی به حمل و نقل عمومی	دسترسی به پارک محله	نحوه دفع فاضلاب
شهرک شهید رجایی فاز ۲	همبستگی پیرسون	۰/۲۷۲	۰/۳۳۹	۰/۳۵۲	۰/۴۹۲
	Sig(2-tailed)	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
شیخ احمد کافی شمالی	همبستگی پیرسون	۰/۹۱۲	۰/۳۵۲	۰/۴۳۴	۰/۲۳۴
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
محله شهر	همبستگی پیرسون	۰/۴۱۰	۰/۵۶۳	۰/۴۵۶	۰/۵۹۱
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
شهرک شهرداری	همبستگی پیرسون	۰/۴۱۳	۰/۴۷۳	۰/۳۴۴	۰/۳۴۱
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
بداغ آباد	همبستگی پیرسون	۰/۵۱۴	۰/۶۷۳	۰/۲۴۴	۰/۴۴۲
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
خیابان سرریز	همبستگی پیرسون	۰/۴۴۳	۰/۵۴۴	۰/۴۴۴	۰/۵۴۱
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵

منبع: یافته‌های میدانی و محاسبات محققین: ۱۳۹۵

تحلیل همبستگی بین شاخص‌ها و متغیرهای بعد امنیت و پایداری محله

نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان می‌دهد (۹) که بین شاخص امنیت با میزان پایداری محلات در محلات شهر کرمان رابطه معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$ و همبستگی $0/447$). این رابطه مثبت متوسط است. یعنی هر چه میزان بعد امنیت در بین ساکنان محلات بالاتر باشد بر میزان پایداری محلات نیز افزوده می‌شود.

		میزان پایداری محله	امنیت
میزان پایداری محله	Pearson Correlation	1	.447**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	150	150
امنیت	Pearson Correlation	.447**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	150	150

باتوجه به اینکه بعد امنیت از ترکیب مؤلفه‌هایی چون امنیت در مسیرهای اصلی، امنیت در مسیرهای فرعی، امنیت در بوستان‌ها و پارک‌ها و امنیت در مراکز عمومی تشکیل شده است. میزان همبستگی هر یک از مؤلفه‌ها با پایداری محلات هم مشخص‌گردید که از این حیث مطابق جدول (۱۰) در هر شش محله بین پایداری محله با همه مؤلفه‌های رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

جدول ۱۰: میزان همبستگی بین مؤلفه‌های بعد امنیت و پایداری محله به تفکیک محلات

محله	ضریب	امنیت در مسیرهای اصلی	امنیت در مسیرهای فرعی	امنیت در بوستان‌ها و پارک‌ها	امنیت در مراکز عمومی
شهرک شهید رجایی فاز ۲	همبستگی پیرسون	۰/۴۹۶	۰/۴۳۷	۰/۴۴۲	۰/۴۸۰
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
شیخ‌احمد کافی شمالی	همبستگی پیرسون	۰/۵۹۱	۰/۴۸۸	۰/۴۵۶	۰/۳۴۶
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
محله شهر	همبستگی پیرسون	۰/۳۱۰	۰/۵۵۴	۰/۵۳۲	۰/۴۱۰
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
شهرک شهرداری	همبستگی پیرسون	۰/۳۱۹	۰/۵۵۰	۰/۴۵۷	۰/۴۴۲
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
بداغ آباد	همبستگی پیرسون	۰/۳۴۹	۰/۶۵۶	۰/۳۵۶	۰/۳۴۲
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
خیابان سرباز	همبستگی پیرسون	۰/۳۷۶	۰/۴۳۰	۰/۵۵۴	۰/۵۴۲
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵

منبع: یافته‌های میدانی و محاسبات محققین: ۱۳۹۵

تحلیل همبستگی بین شاخص‌ها و متغیرهای بعد رضایت از عملکرد مسئولان و پایداری محله نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون در جدول (۱۱) نشان می‌دهد که بین شاخص رضایت از عملکرد مسئولان با میزان پایداری محلات در محلات شهر کرمان رابطه معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$) و همبستگی $0/322$ است. این رابطه مثبت متوسط است. یعنی هر چه میزان بعد رضایت از عملکرد مسئولان در بین ساکنان محلات بالاتر باشد بر میزان پایداری محلات نیز افزوده می‌شود.

		میزان پایداری محله	رضایت از عملکرد مسئولان
میزان پایداری محله	Pearson Correlation	1	.322**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	150	150
رضایت از عملکرد مسئولان	Pearson Correlation	.322**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	150	150

باتوجه به اینکه بعدرضایت از عملکرد مسئولان از ترکیب مؤلفه‌هایی چون مؤلفه رضایت از جمع‌آوری زباله، رضایت از دفع آب‌های سطحی، رضایت از روشنایی معابر، رضایت از آسفالت معابر و رضایت از نظافت محله و زیباسازی محله تشکیل شده است. میزان همبستگی هر یک از مؤلفه‌ها با پایداری محلات هم مشخص‌گردید که از این حیث مطابق جدول (۱۲) در هر شش محله بین پایداری محله با همه مؤلفه‌های رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

جدول ۱۲: میزان همبستگی بین مؤلفه‌های بعد رضایت از عملکرد مسئولان و پایداری محله به تفکیک محلات

محل	ضریب همبستگی پیرسون	رضایت از جمع‌آوری زباله	رضایت از روشنایی معابر	رضایت از آسفالت معابر	رضایت از نظافت محله و زیباسازی محله
شهرک شهید رجایی فاز ۲	همبستگی پیرسون	۰/۳۹۷	۰/۴۴۷	۰/۳۴۵	۰/۴۴۸
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
شیخ احمد کافی شمالی	همبستگی پیرسون	۰/۴۱۲	۰/۴۳۲	۰/۳۴۴	۰/۵۵۵
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
محله شهر	همبستگی پیرسون	۰/۴۱۴	۰/۳۲۷	۰/۴۲۱	۰/۳۴۷
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
شهرک شهرداری	همبستگی پیرسون	۰/۳۱۴	۰/۴۹۳	۰/۴۵۶	۰/۳۴۴
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
بداغ آباد	همبستگی پیرسون	۰/۳۲۴	۰/۳۹۳	۰/۵۴۶	۰/۴۴۵
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵
خیابان سرباز	همبستگی پیرسون	۰/۴۲۶	۰/۵۳۹	۰/۴۶۶	۰/۵۴۳
	Sig(2-tailed)	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	N	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵

منبع: یافته‌های میدانی و محاسبات محققین: ۱۳۹۵

تکنیک ویکور برای رتبه‌بندی

مرحله اول: تشکیل ماتریس تصمیم‌گیری

جدول شماره ۱۳ ماتریس تصمیم‌مکانی مربوط به ارزیابی پایداری محلات در مناطق شهری شهر کرمان را نشان می‌دهد.

جدول ۱۳: مقادیر خام شاخص‌های رتبه‌بندی محلات براساس سطح پایداری محلات

شاخص محلات	اجتماعی	اقتصادی	دسترسی به خدمات	امنیت	رضایت از عملکرد مسئولان
شهرک شهید رجایی فاز ۲	۱/۲۲	۱/۳۲	۱/۴۵	۱/۴۴	۱/۴۲
شیخ احمد کافی شمالی	۱/۴۴	۱/۱۴	۱/۸۷	۱/۱۳	۱/۱۰
محله شهر	۱/۴۱	۱/۱۷	۱/۲۸	۱/۳۸	۱/۵۳
شهرک شهرداری	۱/۲۷	۱/۰۲	۱/۳۷	۱/۵۴	۱/۱۵
بداغ آباد	۱/۲۳	۱/۲۵	۱/۳۲	۱/۴۵	۱/۲۲
خیابان سرناز	۱/۲۴	۱/۱۵	۱/۲۲	۱/۱۴	۱/۶۷

منبع: یافته‌های میدانی محققین، ۱۳۹۵

مرحله دوم: محاسبه مقادیر نرمال شده

جدول ۱۴: مقادیر نرمال شده

شاخص محلات	اجتماعی	اقتصادی	دسترسی به خدمات	امنیت	رضایت از عملکرد مسئولان
شهرک شهید رجایی فاز دو	۰/۳۸۲	۰/۴۵۷	۰/۴۱۲	۰/۴۳۶	۰/۴۲۵
شیخ احمد کافی شمالی	۰/۴۵۱	۰/۳۹۴	۰/۵۳۲	۰/۳۴۲	۰/۳۲۹
محله شهر	۰/۴۴۲	۰/۴۰۵	۰/۳۶۴	۰/۴۱۸	۰/۴۵۷
شهرک شهرداری	۰/۳۹۸	۰/۳۵۳	۰/۳۸۹	۰/۴۶۷	۰/۳۴۴
بداغ آباد	۰/۳۸۵	۰/۴۳۲	۰/۳۷۵	۰/۴۳۹	۰/۳۶۵
خیابان سرناز	۰/۳۸۸	۰/۳۹۸	۰/۳۴۷	۰/۳۴۵	۰/۴۴۹

منبع: محاسبات محققین، ۱۳۹۵

مرحله سوم: تعیین بهترین و بدترین مقدار برای همه توابع معیارها

جدول ۱۵: تعیین بهترین و بدترین مقدار برای همه توابع معیارها

شاخص‌ها	اجتماعی	اقتصادی	دسترسی به خدمات	امنیت	رضایت از عملکرد مسئولان
	۰/۴۵۱	۰/۴۵۷	۰/۵۳۲	۰/۴۶۷	۰/۴۵۷
	۰/۳۸۲	۰/۳۵۳	۰/۳۴۷	۰/۳۴۲	۰/۳۲۹

منبع: محاسبات محققین، ۱۳۹۵

مرحله چهارم: تعیین وزن‌دهی به وسیله آنتروپی

برای بیان اهمیت نسبی خصوصیت‌ها و معیارها باید وزن نسبی آنها را تعیین کرد. در این زمینه روش‌های متعددی مانند ANP، AHP، Linmap، آنتروپی شانون، بردار ویژه و مانند آن وجود دارند که متناسب با نیاز می‌توان آنها را

مورد استفاده قرار داد. در این تحقیق از روش آنتروپی برای تعیین وزن شاخص‌ها استفاده شده است. آنتروپی شانون به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$E_j = -\frac{\sum_{i=1}^n P_i \ln P_i}{\ln N}$$

محاسبه مقدار آنتروپی E_j

$$d_j = 1 - E_j$$

محاسبه مقدار عدم اطمینان d_j

$$W_j = \frac{d_j}{\sum_{j=1}^n d_j}$$

محاسبه اوزان شاخص‌ها W_j

$$W = (W_1, W_2, \dots, W_j, \dots, W_n)$$

$$\sum_{i=1}^n W_i = 1$$

جدول ۱۶: وزن دهی به وسیله آنتروپی

شاخص‌ها	اجتماعی	اقتصادی	دسترسی به خدمات	امنیت	رضایت از عملکرد مسئولان
WJ	۰/۲۰۱	۰/۲۰۱	۰/۱۹۸	۰/۱۹۸	۰/۲۰۰

منبع: محاسبات محققین، ۱۳۹۵

مرحله پنجم: محاسبه مقادیر فاصله گزینه‌ها با راه‌حل ایده‌آل و تعیین شاخص مطلوبیت (S) و مقدار تأسف (R) و رتبه‌بندی گزینه‌ها براساس مقادیر (Q):

جدول ۱۷: تعیین شاخص مطلوبیت (S) و مقدار تأسف (R) و رتبه‌بندی گزینه‌ها براساس مقادیر (Q)

محللات	S	R	Q	رتبه
شهرک شهید رجایی فاز ۲	۰/۸۹۷	۰/۲۴۸	۱	۶
شیخ احمدکافی شمالی	۰/۳۱۹	۰/۱۹۸	۰/۱۳۷	۲
محله شهر	۰/۴۴	۰/۱۷۹	۰/۱۰۴	۱
شهرک شهرداری	۰/۶۸۴	۰/۲۰۱	۰/۴۷۳	۵
بداغ آباد	۰/۵۹۵	۰/۱۹۲	۰/۳۳۲	۳
خیابان سرباز	۰/۶۴۴	۰/۱۹۸	۰/۴۱۸	۴

منبع: محاسبات محققین، ۱۳۹۵

همان‌طور که در جدول شماره (۱۷) قابل مشاهده است، تکنیک مورد استفاده در محللات شهری کرمان را با میزان امتیاز هر محله بین ۰ تا ۱ ارائه نموده است. که عدد صفر نشان‌دهنده بالاترین سطح و عدد ۱ نشان‌دهنده کمترین سطح می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که محله (شهرک شهیدرجایی فاز ۲) پایین‌ترین محله شهرکرمان را از لحاظ پایداری محله دارا می‌باشند و بالعکس محله (محله شهر) و محله (شیخ احمد کافی شمالی) دارای بالاترین سطح از نظر شاخص‌های پایداری محله را به‌خود اختصاص داده‌اند.

نتیجه‌گیری

تغییر و تحول در محیط‌های شهری امری اجتناب‌ناپذیر است و عوامل و نیروهای متعددی، شامل نیروهای اجتماعی، جمعیتی، اقتصادی، فناوری و زیست‌محیطی در فرآیند و شدت و ضعف این تحولات اثرگذار هستند. در قالب نیروی جمعیتی، تغییر ساختار جمعیت همراه با مهاجرپذیری یا مهاجرفرستی محله‌ها و با اثرات تعیین‌کننده بر وضعیت مسکن، پیکره محله‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهند. جامعه مدنی می‌تواند پیوند درونی با عرصه عمومی و شهروندی و حکومت محلی برقرار سازد و بنابراین گیدنز، به تجدید حیات اجتماعی و حفاظتی از حوزه عمومی محلی بپردازد. در واقع عملکرد و تعامل مسئولین محلی برای ایجاد پیوند و افزایش مشارکت و مداخله مردم در سرنوشت خود و محله خود قلمداد می‌شود. با توجه به پژوهش انجام گرفته شده مقدار میانگین تحلیل پایداری محله‌های شهر کرمان با تأکید بر عملکرد مسئولین با آزمون همبستگی پیرسون برای شاخص اجتماعی (۰/۳۵۵)، اقتصادی (۰/۳۰۰)، دسترسی به خدمات (۰/۳۵۲)، امنیت (۰/۴۴۷) و رضایت از عملکرد مسئولین (۰/۳۲۲) می‌باشد؛ که نشان می‌دهد رابطه مثبت و معناداری بین پایداری محله‌ها با مولفه‌های پایداری محله‌ها با تأکید بر عملکرد مسئولین دارند. در آخر برای رتبه‌بندی محلات شهر کرمان از لحاظ تحلیل پایداری محلات با تأکید بر عملکرد مسئولین محلی از تکنیک ویکور استفاده شده است که نتایج نشان داد محله (محله شهر) با امتیاز (۰/۱۰۴) رتبه اول، محله (شیخ‌احمد کافی شمالی) با امتیاز (۰/۱۲۷) در رتبه دوم و محله (بداغ‌آباد) با امتیاز (۰/۳۳۲) در رتبه سوم از لحاظ پایداری محلات قرار گرفته‌اند. اما ضعیف‌ترین محله‌های شهر کرمان از لحاظ پایداری محلات به ترتیب محله (خیابان سرباز) با امتیاز (۰/۴۱۸)، محله (شهرک شهرداری) با امتیاز (۰/۴۷۳) و محله (شهرک شهید رجایی فاز ۲) با امتیاز (۱) را به خود اختصاص داده‌اند. در مقایسه تطبیقی با مطالعات انجام گرفته، می‌توان به پژوهش «ارزیابی عملکرد مدیریت شهری در پایداری محله‌های ناحیه دو شهرداری منطقه ۴ تهران (محله‌های مجیدیه، شمس‌آباد و کالاد)»، توسط مشکینی و همکاران ۱۳۹۰ اشاره کرد. شاخص‌های پژوهش اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی، زیست‌محیطی و کالبدی است. میزان پایداری ناحیه دو ۲۰۴/۱۷ است و به صورت معناداری از عدد ۲۰۱ که شاخص پایداری در این مطالعه است بالاتر می‌باشد. در میان ابعاد عملکردی مدیریت شهری، عملکرد زیست‌محیطی با ضریب تعیین ۰/۵۶ بیشترین تأثیر را در بُعد مرتبط با خود یعنی پایداری زیست‌محیطی دارد. پس از آن عملکرد کالبدی با ضریب تعیین ۰/۴۵ قرار دارد. عملکرد اجتماعی-فرهنگی با ضریب تعیین ۰/۱۸۴ تأثیر چندانی در بُعد مرتبط با خود نداشته و در نهایت، عملکرد اقتصادی با مقدار ضریب تعیین ۰/۰۶۷ کمترین تأثیر را بر پایداری بعد مرتبط با خود یعنی پایداری اقتصادی داشته است.

کتابشناسی

۱. ابوانس، باب؛ جوز، مارکو؛ ساندیک، سوزان؛ تنواید، کیت (۱۳۹۰)، «اداره شهرهای پایدار»، (ترجمه غلامرضا کاظمیان و خدر فرج‌کرده)، تهران: انتشارات پرهام نقش؛
۲. انوری، حسن (۱۳۸۳)، فرهنگ سخن، تهران: نشر سخن؛
۳. احمدزاده، بهنام (۱۳۸۱)، ایجاد مراکز محله در شهر شیراز، مطالعه موردی؛ منطقه چهار شهرداری شیراز، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه شیراز؛
۴. بحرینی، سیدحسن؛ مکتون، رضا (۱۳۸۰)، «توسعه شهری پایدار، از فکر تا عمل»، مجله محیط‌شناسی، شماره ۲۷، صص ۶۰-۶۱؛

۵. بزوی، خدارحم؛ کیانی، اکبر؛ جواهری، عباس (۱۳۹۱)، «ارزیابی شاخص‌های پایداری محله‌های مسکونی، مطالعه موردی: شهر مأمونیه - استان مرکزی»، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال ۲۷، شماره چهارم، شماره پیاپی ۱۰۷؛
 ۶. توکلی‌نیا، جمیله؛ استادی‌سیسی، منصور (۱۳۸۸)، «تحلیل پایداری محله‌های کلان شهر تهران با تأکید بر عملکرد شورابارها (نمونه موردی: محله اوین، درکه و ولنجک)»، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ش ۷۰؛
 ۷. چپ‌من، دیوید (۱۳۸۴)، «آفرینش محلات و مکان‌ها در محیط انسان ساخت»، ترجمه شهرزاد فریادی و منوچهر طیبیان، انتشارات دانشگاه تهران؛
 ۸. رضویان، محمدتقی (۱۳۸۱)، «مدیریت عمران شهری»، تهران، انتشارات پیوند نو، ص ۲۸؛
 ۹. ساسان‌پور، فرزانه؛ موحد، علی؛ مصطفوی صاحب، سوران؛ یوسفکی فشکی، یوسف (۱۳۹۳)، «ارزیابی پایداری محله‌های شهری در شهر سقز»، پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری، دوره ۲، شماره ۱، ۹۴-۷۳؛
 ۱۰. شیعه، اسماعیل (۱۳۸۴)، «بحران بافت‌های مسکونی جدید در شهرهای بزرگ ایران»، فصلنامه رفاه اجتماعی، شماره ۱۶، ص ۳۸۰-۳۶۵؛
 ۱۱. عزیززی، محمد مهدی (۱۳۸۵)، «محله مسکونی پایدار - بررسی تطبیقی محلات قدیم و جدید شهر تهران»، طرح پژوهشی ارائه شده در قطب علمی توسعه شهری پایدار، دانشکده هنرهای زیبا، دانشگاه تهران؛
 ۱۲. عزیززی، محمد مهدی (۱۳۸۵)، «محله مسکونی پایدار: مطالعه موردی نارمک»، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۲۷، صص ۳۵-۴۶؛
 ۱۳. کاظمیان، غلامرضا؛ مشکینی، ابوالفضل؛ بیگلری، شادی (۱۳۹۰)، «ارزیابی عملکرد مدیریت شهری در پایداری محله‌ای ناحیه دو شهرداری منطقه ۴ تهران (محله‌های مجیدیه، شمس‌آباد و کالاد)»، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، جلد ۱۸، شماره ۲۱، صص ۲۸-۷؛
 ۱۴. معصومی، سلمان (۱۳۸۹)، «توسعه محله‌ای در راستای پایداری کلاتشهر تهران»، تهران: انتشارات جامعه و فرهنگ؛
 ۱۵. موسوی، سید داود؛ نظریان، اصغر؛ زیاری، یوسفعلی، مهدوی، مسعود (۱۳۹۳)، «سنجش میزان پایداری محله‌های شهری با استفاده از HDI و تکنیک پهنه‌بندی موریس (نمونه موردی شهر ملایر)»، فصلنامه آمایش محیط، شماره ۲۵، صص ۸۳-۱۰۹؛
 ۱۶. محمدی، جمال (۱۳۸۱)، «تحلیل بر تکوین ساختار محله و جایگاه آن در سازمان فضایی شهر»، مجله علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه تبریز، شماره ۱۰، صص ۱۶۹-۱۵۳؛
 ۱۷. موحد، علی؛ احمدی، مظفر؛ مصطفوی صاحب، سوران (۱۳۹۳)، «تحلیل و ارزیابی سنج‌های پایداری محله‌های شهر ماکو (با استفاده از تکنیک های آماری)»، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال چهارم، شماره ۱۵، صص ۶۰-۴۵؛
 ۱۸. هودسنی، هائیه (۱۳۸۴)، «توسعه محله‌ای پایدار (مفاهیم نظری و خاستگاه تاریخی)»، سمینار کارشناسی ارشد شهرسازی، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده هنر؛
19. Barton, Hugh, et al, (2003), «Shaping Neighborhoods: A guide for health, sustainability and vitality», Spon Press, London and New York;
 20. Flanagan, W. C., (1993), «Contemporary Urban Society», University Press, Cambridge, England; Report of the Local Services and Community Safety Overview and Scrutiny Committee (2011); Neighborhood Management, Birmingham City Council;
 21. Opricovic, S and Tzeng, G.H (2004), «Compromise solution by MCDM methods: A comparative analysis of VIKOR and TOPSIS», European Journal of Operational Research, 156: 44-455;
 22. Sayadi, M.K, Heydari, M and Shahanaghi, K (2009), «Extension of VIKOR method for decision making problem with interval numbers», Applied Mathematical Modeling, 33: 2257-2262;
 23. Willis, Micheal, (2006), «sustainability: The I ssue of our Age, And a Concern for Local Government», public Management, No 88, pp 8-12.